

באר הגולה
 ל שם ביהמ"ד שם פושט
 מן על פסוק ויבר יוסף
 את אחיו ו שם בפרשת
 וישוב שם בתשובת
 הרשב"א ובית יוסף
 לדעת הסו"ר בית יוסף
 לדעתו ש גם זה שם
 בית יוסף גם לדעת
 הרא"ש ה ארחות חיים

ידיים שחרית אין נוטלין על גבי (ח) [ח] קרקע, *אלא לתוך (ט) כלי: ט'מים של נטילת ידיים שחרית אסור להנות (כ) מהם, ולא ישפכם בבית ולא במקום שעוברים שם (כא) בני אדם: י' נוטל *כלי של מים ביד ימינו (כב) ונותנו ליד שמאלו, כדי שיריק מים על ימינו תחלה: יא (כג) לא יטל (כד) ממי שלא (ט) נוטל ידיו שחרית: יב *אם שכשך ידיו לתוך כלי של מים, עלתה לו נטילה (כה) לקריאת שמע (ו) ולתפלה, (כו) *אבל לא לרוח (ח) רעה שעליהן. *אם שכשך ידיו בג' מימות (י) מחלפים, יש להסתפק אם עלתה לו להעביר רוח רעה שעליהן: יג * *אם היה (יג) [ט] געור (כו) * כל הלילה, יש להסתפק אם צריך לטל ידיו שחרית (כח) להתפלל ולהעביר רוח רעה מידינו. הגה * (כט) וישלם (ל) בלא ברכה (הרא"ש כלי א' ורשב"א סימן קנ"ג): יד *השכים

שערי תשובה

ו'ל שאין לרחץ כי אם במים כספים כל הלילה אפילו הידים כל שכן נחת פיו, ועין שם בהג"ה שכן משמע מסדר היום שהביא בנכסות הגדולה, אך במדומתו לא קפדי אגלוי כלל ואפילו לנחת פיו וכל שכן לנטילת ידים: [ח] קרקע. עין באר הישב. וכתב בברכי יוסף שפנהג התרדים אל דבר ה' שלא לקרות ולברך נגד המים ששטלו בהם שחרית, וכן היה נוהג הגאון מופת הדור מוהר"ר חיים אבולעפאי ו"ל: [ט] געור. בברכי יוסף כתב שדעת מהר"ח כחן כשנעזר כל הלילה אין רוח רעה שורה, וכן אם נטל ידיו קדם עלות השחר, וכן כתב בספר דרך חיים בשם האר"י והרמ"ו. אך בשו"ת ברכה הביא בשם ספר תרומה חדשה כתב ד' דיש לו לטל שנית, ודליה פוסלת בנטילת ידים כדרך שפוסלת בקודש ידים ורגלים, עין שם. לכן נראה לנוהג כמו שכתב הרמ"א שישלם בלא ברכה, וכן כתב לקמן סימן תצ"ד לענין הנעורים בליל שבעות, ובקמן אברהם שם יש סעות סופר, שכתב ועין בידה דעה, וצריך לומר בסיומן ד' סעף י"ג.

דוקא ערוי מקלי: (יב) מחלפים. והוא הדין בנהר, דקמא קמא אודו להו והגי המים, וזה לא שייך במקוה. ואם תוחב ידיו לתוך השלג בג' מקומות נמי מהני. דבנעור לא תשינו שנגע במקום מסתף, וגם לא נעשה בריה חדשה: (ל) בלא

באור הלכה

דהתארוגים אינם טובים פהיש אומרים הג"ל: * אם היה געור וכו'. עין במשנה ברוך סעף קטן כ"ח. וכן אם ישן בלילה בבתי ימים, שבודאי לא נגע במקום מסתף, אין צריך להרא"ש לטל ידיו בבקר, רק משום רוח רעה וכלי ברכה (פרי מגדים וארצות החיים): * כל הלילה. עין משנה ברוך סעף קטן כ"ו. ואם היה ישן בתחלת הלילה וקם ונטל ידיו כדי להעביר הרוח רעה, נראה לי דלהרשב"א צריך עוד הפעם בבקר לטל ידיו לתפלה ובברכה, דלא שייך לומר דכבר נעשה בריה חדשה כשקם בתחלת הלילה, דכתיב חדשים לבקרים וגו', ורק כדי לצאת דעת הרא"ש דלדידה אין צריך שוב לברך בבקר, גם בזה נעשה צרכיו קדם התפלה ויתחבב לטל ולברך לכלי ילקמא: * וישלם בלא ברכה. עין במשנה ברוך סעף קטן ל בשם הסקמת התארוגים, ועסקים הוא משום דלהרא"ש הטעם שצריך לברך שחרית משום שנינו אינם נקיות, ואף שיתפלת מנהי קמא לן בסמוך ו' סעף א דאין צריך לברך אף כשנוטל ידיו משום שאינם נקיות, מכל מקום ששחרית תקנו חכמים שחייב לטל ידיו וצריך לברך, אם כן אם עשה צרכיו או נגע במקום מסתף צריך לטל להרא"ש, וגם להרשב"א שכתב הטעם לנטילת שחרית משום דנעשה בריה חדשה, צריך לברך אף בנעור, אחר, דלא פלוג, ועוד, דעל חדש העולם צריך לברך אף שלא נתנה, כמו שכתב

באר היטב

בדיעבד, אבל היכא דאפשר טוב להקפיד, מגן אברהם: (ח) קרקע. לפי שרות רעה שורה עליהן. אפלו על גבי קיסמין אסור, אלא דוקא בכלי: (ט) נוטל. דכתיב וזהו הסודור על השמא. וכתב הס"ט, ונראה לי דהוא הדין בנטילה דאכילה, וכל שכן הוא, עין שם. וספר התרומה ובצל יד אודו ועתה תמיד כתבו, דבנטילה לאכילה אין להקפיד בזה כלל, עין שם. וכל זה שלא ישפך לו על ידיו, אבל להביא לו מים מתר אפלו בנטילה דשחרית, מגן אברהם: (י) ולתפלה. ויברך כמו שכתוב סעף כ"ב, ועין מה שכתבנו שם: (יא) רעה. ודלות רעה גצי ערוי ג' פעמים דוקא, ושכשך בכלי אפלו ק' פעמים לא חשיב אלא א', שפיד נטמא המים. משום הכי נסתפק אחר כך במימות מחלפים, דאפשר דלאו דוקא ערוי גצי להעביר רוח רעה ואפלו רחיצה סגי, או דבעינן אחריו נינהו. ונראה לי דהוא הדין במקוה, דהטעם הוא מפני שפיד נטמא עין עשרת וקנים ובעלת תמיד ובמגן אברהם סעף קטן יו"ד: (יג) געור. ברכה. ב"ח האריך להוכיח דישל ויברך, והמגן אברהם סו"ר ראיתי, עין שם.

משנה ברורה

בהלכות נטילת ידים. אבל אם שכשך ידיו במים לא מהני לרוח רעה וכדלקמן: ח (יח) קרקע. ואפלו (כו) על גבי קיסמין אסור, מפני שרות רעה שורה עליהם: (יט) כלי. וטוב (כח) שיניח שני כלים מראשותיו, אחד מלא ואחד ריקן: ט (כ) מהם. על כן (כט) לא יתנם לפני *בהמתו: (כא) בני אדם. כי יוכלו להזקק על ידי הרוח רעה. וישפכם (ל) במקום מדרון או בעפר תחת: י (כב) ונותנו. כדי שיתגבר זמין שהוא חסד על שמאל שהוא דין. וגם (לא) באשר אזלינן בתר זמין דעלמא: יא (כג) לא יטל. רוצה לומר, (לג) לשפך לו על ידיו, אבל להביא לו מים מתר: (כד) ממי שלא וכו'. ובנטילה לאכילה (לד) רשאי לטל ממי שלא נוטל ידיו: יב (כה) לקריאת שמע ולתפלה. ויכול לברך (לד) על נטילת ידים, דאמרינן בכיור ורחצו מפניו ולא בתוכו, הא בעלמא אפלו בתוכו, אבל להו להעביר הרוח רעה גצי ערוי ג' פעמים דוקא, ושכשך בכלי אפלו ק' פעמים לא חשיב אלא אחד, שפיד נטמא המים והיון כמו שזכרנו. ומשום הכי נסתפק אחר כך במימות מחלפים, דאפשר דלאו דוקא ערוי בעינן להעביר רוח רעה ואפלו רחיצה סגי, או דבעינן דוקא ערוי מקלי על ידיו. וכתב הפרי מגדים, דלפי זה אם תחב ידו בנהר ג' פעמים או בשלג המפוז על הארץ בשלשה מקומות מחלפים, אפלו הכי לא מהני רק לתפלה ויכול לברך על נטילת ידים, אבל ספק אם מהני להעביר רוח רעה, דאולי בעינן לזה ערוי מקלי, והארצות החיים ולבושי שרד פסקו דבנהר וכן בשלג ובמי מקוה מהני אף להעביר רוח רעה, ואפלו אין בהם ארבעים סאה, ועין שם עוד בארצות החיים: (כו) אבל לא וכו'. על כן נראה לטל פעם שנית מן כלי אפלו אחר התפלה: יג (כז) כל הלילה. ואם ישן במקצתה, לכלי עלמא צריך לטל ידיו בבקר פריו, והוא שישן שנת קבע על משתו, ומשום דסתם ידים עסקניות הן ובודאי נגע במקום מסתף, אבל אם ישן שנת ערא, להרא"ש (לו) דינו בזה כאלו לא ישן כלל: (כח) להתפלל ולהעביר. דהינו (לו) לתפלה יש ספק אם הטעם של נטילת ידים שחרית כהרשב"א לעיל במשנה ברוך סעף קטן א, ואם כן אף על גב דהשתא לא נעשה בריה חדשה, לא פלוג רבנן וצריך נטילה, או שמא עקר הטעם כהרא"ש שם, ובנעור ולא נגע במקום מסתף אין צריך נטילה. ולהעביר הרוח רעה יש גם כן ספק, אם בעלמא השנה גורם הרוח רעה, ואם כן אפלו ישן ביום שורה רוח רעה וצריך לטל ידיו, ונעור בלילה אין צריך לטל ידיו, או הלילה גורם הרוח רעה, ואם כן יהיה הדין כהפוך: (כט) וישלם. רוצה לומר, (לה) ג' פעמים מחמת ספק, וכן בשני הסעיפים שאחר זה: (ל) בלא ברכה. יש (למ) מהתארוגים שחולקין על הברצת הרמ"א בזה וסוברים דצריך לברך, (מ) ויש שמסכימים עמו. וכל זה בלא עשה צרכיו, אבל אם עשה צרכיו קדם התפלה, (מא) הסקמת התארוגים דבזה צריך לטל ידיו ולברך. וכן נכון לעשות לכתחלה במי שנעור כל הלילה, כגון בליל שבעות, (מב) נעשה צרכיו או ישל מים וישפשת, שאו לכלי עלמא יתחבב לברך,

שער הציון (כו) מגן אברהם: (כח) ארצות חיים בשם הו"ר: (כט) דרך חיים: (ל) פרי מגדים: (לא) ארצות חיים: (לב) אחרונים: (לג) פרי מגדים ופאר אחרונים: (לד) פרי מגדים במשפחות וכו'. וכן משמע בבית יוסף: (לה) בית יוסף: (לו) בית יוסף ופרי מגדים: (לז) בית יוסף וס"ו: (לח) אחרונים: (לט) ב"ח וכן כתב בספר מעשה רב: (מ) עין בשערי תשובה ובארצות החיים: (מא) אלהי רבה ודרך חיים ודושי"ר. עיקר איגו וארצות חיים ותי אדם: (מב) ארצות חיים:

ביצחק יקרא סעף ח: אלא. וכן מתר לטל ידים אל תוך הכיורים שלנו, ואפלו אם יש בהם כלי אכל וכדו', שחיי בלאו הכי שוטפים את הכלים. סי' כ: בהמתו. אולי לבהמה טמאה מתר, שחיי אינה נאכלת. סי' ל: ועשה. בסיון תעיה סעף א' בהיל דיה 'ישל' כתב שנטמא ידיו וקאן לא כתב כן, והטעם דהיום קלנו טמאי ממים, ודבריו שם לא דוקא. עין בהערה שם, ובהערה ל' סידר סעף ב' בהיל דיה 'לחור'.